

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 20 juni 2020 – 12:00 uur d.d. 21 juni 2020

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Verpleeghuisbewoners Verpleeghuispersoneel 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Mensen die zelftesten afnemen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Microbiologen / experts van serologische tests

Samenvatting

- Zeer rustig in de media -weinig coronanieuws en/of coronareportages of achtergrondverhalen.
- De NRC-reconstructie van zaterdag zorgt nog voor wat aandacht. Zowel EenVandaag als Nieuwsuur spreken van 'het grote drama van de coronacrisis' -de situatie in de verpleeghuizen. Nieuwsuur: 'bijna de helft van alle doden vond plaats in de verpleeghuizen'.
- Conny Helder zegt in EenVandaag al in maart bij VWS aan de alarmbel te hebben getrokken vanwege de te verwachten grote tekorten aan persoonlijke beschermingsmiddelen. Bij Nieuwsuur een reportage van een vrouw die haar dementerende moeder 10 weken in huis nam omdat ze niet wilde dat ze zou 'wegkwijnen in haar verpleeghuis'.
- Lokaal aandacht voor de 92-jarige Henk Feenstra uit Arnhem die een dag in hongerstaking is gegaan om aandacht te vragen voor de in zijn ogen veel te strenge bezoekregels. Zijn eis: meer bezoek op Vaderdag. De hongerstaking van Henk heeft effect gehad: vandaag mag hij nu alsnog twee mensen op bezoek.
- Vele duizenden Nederlanders hebben de laatste tijd een test gekocht om te kijken of ze in de afgelopen maanden corona hebben gehad. Dat blijkt uit een rondgang van RTL Nieuws bij verschillende aanbieders van de test. Experts laten weten dat dit niet wenselijk is omdat de test niet altijd betrouwbaar zijn.
- Media berichten verder over de verschillende anti-coronamaatregelendemonstraties (o.a. Den Haag en Amsterdam) die zijn verboden. Vanochtend zijn 7 mensen op het Malieveld aangehouden.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtofferaantallen*

- Op de IC's liggen 57 mensen met het coronavirus. Dat zijn er evenveel als vrijdag. Volgens het LCPS behandelen de IC's 602 mensen met andere aandoeningen dan het coronavirus. Dat zijn er tien meer dan vrijdag. Op de verpleegafdelingen van ziekenhuizen liggen nog 220 mensen met Covid-19; vijftien minder dan vrijdag. "Het totaalaantal Covid-patiënten is nu minder dan 300. Het aantal non-Covid-patiënten op de ic's, normaal ruim 900, schommelde sinds 15 mei tussen de 480 en 580 en is nu voor het eerst boven de 600. Dat is een teken dat de reguliere zorg heel geleidelijk aantrekt", aldus Ernst Kuipers.

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- De aandacht op de social kanalen van minister De Jonge neemt met een derde af t.o.v. gisteren. Vragen die binnenkomen: 'Waarom kan je geen test op antistoffen aanvragen?'; 'Waarom moet niet iedereen in quarantaine die terugkomt van buiten Europa?'; 'Wat gaat er nog meer versoepelen?'; 'Wordt de vaccinatie verplicht?' Het nieuwsbericht over het 'corona-hitteplan' in verpleeghuizen waardoor er geen ventilatoren aangezet mogen worden, lokt kritiek en onbegrip uit bij mensen. Enkel denken dat de COVID-app stiekem op hun telefoon is geïnstalleerd (na updates van iOS/Android). Op de kanalen van minister Van Rijn vinden vooral onderlinge discussies plaats tussen mensen zonder specifieke vragen of kritiek richting de minister.
- Op de corporate VWS-kanalen daalt de aandacht met zo'n 40%. Hier ook aandacht voor het hitteplan. De vraag die wordt gesteld: 'Wat gaat VWS doen als er een hittegolf komt en alle ouderen nog steeds binnen moeten zitten?' Verder een vraag waar wetenschappelijk onderzoek is te vinden waaruit zou blijken dat vliegen in coronatijd veilig is. Opmerking worden geplaatst over de noodwet ('niet invoeren'); mondkapjes ('willen mensen niet'); minister De Jonge ('die heeft niets met gezondheidszorg en grondrechten').

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Vele duizenden Nederlanders hebben de laatste tijd een test gekocht om te kijken of ze in de afgelopen maanden het coronavirus hebben gehad. Dat blijkt uit een rondgang van RTL Nieuws bij verschillende

aanbieders van de test. De Nederlanders stuurden hun eigen bloed op naar een laboratorium waar het werd getest op antilichamen.

- Uit het screeningsonderzoek onder nertsenbedrijven naar antistoffen tegen het coronavirus zijn tot nu toe geen nieuwe besmette bedrijven aan het licht gekomen
- Hoewel Van Rooi Meat weer op volle capaciteit vlees mag verwerken, maakt het bedrijf hier nog geen gebruik van. Directeur Marc van Rooi: "We draaien nu op ongeveer 70%. Zo proberen we de maatregelen tegen corona te beheersen". Van Rooi heeft verschillende maatregelen genomen en tot zeker 3 juli bespreekt de GGD twee keer per week onverwacht ziekteverzuim en testuitslagen met de vleesverwerker.
- Volgens Mariska Vermaas (Boerderij Vandaag) blijkt ingrijpen bij de slachthuizen 'politiek gezien heel lastig', omdat het dossier bij maar liefst drie bewindsvoerders op het bordje ligt.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Telegraaf doet verslag van het dierenlab in Deventer dat sinds begin april de status kreeg van pandemiëlab en sindsdien dagelijks 700 COVID-19-tests afneemt. "Voor ons is coronavirus-onderzoek helemaal niet nieuw of ingewikkeld", zegt directeur Ynte Schukken. "Corona-infecties bij koeien en pluimvee zijn heel gebruikelijk. Het was voor ons dagelijks werk." Toch maakt de menselijke kant ervan het werk natuurlijk spannend. "En ik ben ook hartstikke trots dat we deze rol kunnen spelen in de crisis." Ook leuk: "We waren nog niet ingericht voor Covid-19 of we kregen al een mooie bos bloemen van de burgemeester." Er zit volgens directeur Schukken nog verbetering in het uitbreiden van de coronacapaciteit bij zijn bedrijf. De flexwerkplekken zijn gereed om allemaal te worden omgebouwd tot Covid-lab, waarmee GD z'n capaciteit tegen de tijd dat een tweede golf wordt verwacht heeft verviervoudigd.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokken?

Demonstraties

- Op de tweede BLM-demonstratie op het Malieveld zijn zaterdag enkele honderden mensen afgekomen. De demonstranten droegen mondkapjes en hielden volgens afspraak de vereiste 1,5 meter afstand.
- Elders in Den Haag hielden circa dertig aanhangers van de extreemrechtse groepering Voorpost niet tegendemonstratie. Zij droegen een spandoek met de tekst 'Trots op onze helden' met zich mee.
- In Heerlen vormden zo'n zestig mensen een lint rond het plaatselijke Theater in het kader van Black Lives Matter. Opvallend was dat er veel oudere witte mensen aan de manifestatie meededen. Zij droegen borden als 'Niemand is hetzelfde, iedereen is gelijk', en 'Etnisch profileren is racistisch'. Veel deelnemers droegen mondkapjes en stonden op gepaste afstand van elkaar.
- De politie heeft 7 betogers tegen de coronamaatregelen aangehouden omdat ze niet van het Malieveld in Den Haag wilden vertrekken. Dat gebeurde in opdracht van burgemeester Johan Remkes, meldt de politie.

Hongerstaking 92-jarige verpleeghuisbewoner

- De 92-jarige Henk Feenstra uit Arnhem is een dag in hongerstaking gegaan om aandacht te vragen voor de in zijn ogen veel te strenge bezoekregels. Zijn eis: meer bezoek op Vaderdag. Feenstra woont sinds drie jaar in het verpleeghuis Eilandstaete te Arnhem, een onderdeel van de zorgorganisatie Pleyade. Aan het begin van de coronacrisis, toen er veel slachtoffers vielen, begreep hij de maatregelen nog wel enigszins, hoewel hij er wel compleet door verrast werd. "Ik kwam terug van het boodschappen doen en mocht ineens niks meer. Wel naar binnen, niet meer naar buiten." Met het verstrijken van de weken neemt het begrip af. "Ik wil gewoon mijn vrijheid terug. Ik ga nog graag er op uit, voor een boodschap, of even fietsen. Nu moet ik voor boodschappen alles aan een ander vragen." Zijn zoon Menno wijst op het feit dat het verpleeghuis coronavrij is gebleven. "En in deze regio is er misschien een op de 100.000 mensen besmet. Ik zie niet in waarom de regels zo streng moeten zijn."
- Even leek het dat op Vaderdag niet één maar twee bezoekers toegestaan zouden worden. "Dat leek wat verlichting te bieden", vertelt Menno. "Maar hem is vervolgens te verstaan gegeven dat er voor Vaderdag géén uitzondering werd gemaakt." Hij zou toch maar alleen Menno kunnen ontvangen, op een door Eilandstaete te bepalen tijdstip. Voor Henk was het de druppel die de emmer deed overlopen. Voor Menno was de maat ook vol. "Wij als zijn kinderen, hebben steeds minder begrip voor dit wanbeleid, omdat er steeds minder aanleiding toe is, en omdat onze vader nodeloos lijdt onder eenzaamheid en isolement."
- De hongerstaking van Henk heeft effect gehad: op Vaderdag mag hij nu alsnog twee mensen op bezoek. Feenstra hoopt echter dat er snel meer toezeggingen komen. "Want het voelt alsof ik in een gevangenis zit. Maar ze hebben gezegd dat misschien al over een week de beperkingen worden opgeheven."

Betekenisgeving

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Situatie in verpleeghuizen

- EenVandaag heeft een item n.a.v. de reconstructie van NRC van zaterdag over de verpleeghuizen die al in een vroeg stadium bij VWS aan de bel zou hebben getrokken wegens een dreigend tekort aan PBM. In de inleiding spreekt EenVandaag van: 'ondanks smeebeden is er te laat ingegrepen bij het tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen'. Aan het woord Hans van Willenswaard, manager van Zonnehuis Amstelveen: "We zijn zelf schorten gaan importeren en hebben de regio hiermee kunnen helpen. Ook mondkapjes zijn we zelf gaan importeren -we moesten toch iets." Conny Helder zegt in het item dat ze al in maart bij VWS aan de bel heeft getrokken. "We zagen toen al dat de voorraad niet toereikend was en dat het gebruik hoog was in de verpleeghuizen en bij de wijkverpleging. We hebben meteen alarm geslagen bij VWS. Want wat er niet is, kun je niet verdelen. Zo kwamen bestellingen niet aan en werden ze bij de grens tegengehouden, omdat de hele wereld aan het bestellen was." Over een mogelijke tweede golf zegt Helder het opnieuw 'spannend' te vinden of er dan voldoende beschermingsmiddelen zijn. Willenswaard zegt tot slot: "Het duurt nu een maand voordat we handschoenen binnenkrijgen -die gaan we tekort krijgen als we ze niet binnen een maand krijgen."
- Bij Nieuwsuur een [reportage](#) over Inge Rathje die 10 weken lang haar dementerende moeder Ria in huis nam omdat ze niet wilde dat ze zou 'wegkwijnen in haar verpleeghuis'. Het was een 'duivels dilemma', want als ze haar moeder in huis nam, zou die haar plek in het verpleeghuis kwijtraken. Uiteindelijk behield mevrouw Rathje haar plek. Inge zegt "Nul, nada, noppes, njiente" op de vraag of de zorginstelling in de afgelopen 10 weken contact heeft opgenomen. Wel 1 keer een telefoontje om een afspraak te maken over de terugplaatsing, "maar dat werd 2 uur later tenietgedaan door een mailtje van 'het wordt een week later'. Maar verder niets." Over het terugkeergesprek zegt ze: "het was eigenlijk een goed gesprek met wat kritische kanttekeningen. Inge krijgt twee keer per week een bezoekregeling van een uur met iemand erbij. En dat 'raammomenten' elke dag gewoon mogelijk kunnen zijn. D66-Kamerlid Vera Bergkamp over het item bij Nieuwsuur op Twitter: "Terugkijktip. Prachtige documentaire hoe een dochter voor haar demente moeder zorgde tijdens #corona."

Zelftesten

- Vele duizenden Nederlanders hebben de laatste tijd een test gekocht om te kijken of ze in de afgelopen maanden het coronavirus hebben gehad. Dat blijkt uit een rondgang van RTL Nieuws bij verschillende aanbieders van de test. Hoewel de aanbieders de tests verkopen als een 'gevalideerde test', is het de vraag of de uitslag die je krijgt wel altijd klopt. Zo stelt immunoloog Ger Rijkers van het University College Roosevelt in Middelburg dat mensen die milde coronaklachten hebben gehad, niet of nauwelijks antistoffen aanmaken tegen het coronavirus. Zij krijgen dus een negatieve uitslag in de test, maar hebben het virus misschien toch gehad. Daarnaast is de foutmarge van de meeste serologische tests op dit moment volgens het RIVM 'schrikbarend hoog'. Het probleem van de meeste tests zit hem in de gevoeligheid. Het RIVM rekent aan RTL Nieuws voor dat 25 procent van de positieve uitslagen fout kan zijn bij sommige bloedtests. Dat brengt gezondheidsrisico's met zich mee: mensen die ten onrechte denken dat ze corona hebben gehad, houden zich misschien minder goed aan de coronamaatregelen – en worden dan alsnog ziek.
- De Nederlandse Taskforce Serologie, waarin het RIVM, ziekenhuizen, biologen en laboratoria samenwerken, begrijpt dat er grote haast is om te testen of je het virus hebt gehad, maar noemt het niet wenselijk dergelijke testen in te zetten. Toch benadrukt de taskforce in een nieuw rapport dat er inmiddels één betrouwbare test op de markt is. Deze betrouwbare test wordt inmiddels in ziekenhuizen gebruikt, bijvoorbeeld in het Maastricht UMC waar 624 zorgmedewerkers zijn getest.
- Paul Savelkoul, hoofd Medische Microbiologie in het Maastricht UMC, stelt dat de test de medewerkers in het ziekenhuis geruststelt. "Als mensen thuis diezelfde test zouden doen, dan is dat in principe ook betrouwbaar. Er zijn echt wel aanbieders die heel integer zijn. Maar er zijn ook cowboys op de markt."
- Arts-microbioloog Jean-Luc Murk, die ook in de taskforce zit, beaamt dat er één betrouwbare test op de markt is. "Maar ik zou het mensen niet aanraden om dit soort tests zelf te gaan kopen. Want er zitten dus ook onbetrouwbare tests en labs tussen. Als consument is het heel lastig om dat onderscheid te maken. Wat heb je aan een test als je niet weet of de uitslag klopt?" Het RIVM stelt juist daarom dat de uitslag van zo'n bloedtest altijd teruggekoppeld zou moeten worden via een zorgverlener. Die kan dan uitleg geven over wat de uitslag nou echt betekent. Iets wat nu in veel gevallen niet gebeurt als er een test wordt gedaan die niet via het zorgsysteem loopt.